

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Commentaar op rijksnota over bijgestelde inschatting schuldreductie.

In de notitie *Omvang bruto emu-schuldreductie* maakt het rijk een inschatting van de reductie van de bruto emu-schuld als gevolg van het schatkistbankieren. Die bijdrage komt volgens de nieuwe schatting van het rijk uit op een bedrag tussen de € 19 miljard en 23 miljard. Hierin zit ook een inschatting voor de bijdrage van gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen.

Vertrekpunt zijn de geaggregeerde gegevens in plaats van individuele gegevens van de decentrale overheidslichamen. Omdat detail informatie voor de splitsing van kortlopende vorderingen en uitzettingen ontbreekt voor het in beeld brengen van de bijdrage aan vermindering van de emu-schuld hanteert het rijk "*een zelfbedachte methode*" voor het maken van de inschatting. De methode gaat echter voorbij aan alle dwingende logica betreffende de banksaldi en beleggingen van decentrale overheden. Daarbij betreft het grote bedragen bij de schatting die niet het gevolg zijn van de consolidatie van onderlinge schulden bij de berekening van de bruto emu-schuld. Schatkistbankieren zou gemeenten aanzetten tot schuldaflossing. Los van het feit dat achterliggende berekeningen van deze bedragen van geen kant kloppen is het een drogredenering.

Om aan te geven waar het zoal mis gaat:

Bij de berekening voor gemeenten wordt impliciet gesteld dat de overige langlopende uitzettingen (€ 3,2 miljard bij gemeenten) die in Tabel GEM 2 bij het totaal aan vorderingen en uitzettingen zijn meegenomen, tegen de tijd dat ze vrijvallen niet kunnen worden gebruikt voor aflossing van langlopende leningen. Maar die middelen zijn juist langlopend belegd met het oog gericht op de liquiditeitsbehoefte op de lange termijn en dus met het oog op de aflosschema's voor de portefeuille langlopende leningen. En juist voor deze middelen geldt de overgangsregelingen van deze zomer in de staatscourant, dat deze beleggingen mogen uitlopen.

De grondstelling van de *methode* van het rijk toegepast op de gemeentelijke cijfers dat van de € 14,9 miljard vorderingen en uitzettingen bij gemeenten € 12,8 miljard alleen kan weggelopen in kortlopende verplichtingen en schulden ter grootte van € 12,8 miljard en er daarom € 2,1 miljard netto overtollig is, raakt dan ook kant noch wal.

In het intro gaat het rijk uit van de aanname dat 1/8 deel van de kortlopende vorderingen en uitzettingen in de vorderingen zitten, maar die worden er vervolgens bij rekeningsom voor gemeenten bij tabel Gem 2 niet uitgezuiverd. Was dat wel gedaan en had men de *methode* verder gevolgd dan zou het resultaat voor gemeenten luiden: *geen bijdrage aan vermindering van het emu-sschuld*. Bij tabel GEM 3 is dat wel gedaan en dan is het directe effect op de verlaging van de EMU-schuld inderdaad nihil. Dat resultaat geeft meteen het manco van de *methode* van het rijk aan. Immers een veertigtal gemeenten heeft 590 miljoen aan overtollige middelen blijkt uit CBS-gegevens over individuele gemeenten.

Bij de uitgangspunten wordt het totale bedrag aan *liquide middelen* bij post 9 (tabel TDO 1) meegenomen als bijdrage aan de vermindering van de bruto emu-schuld bij schatkistbankieren. Maar post 16 *Kortlopende schuld*, uit tabel TDO 1 bevat saldi van roodstand op bankrekeningen. Deze roodstand is niet in mindering gebracht op de post 9 *Liquide middelen (kas, bank en giro)* en wordt zo bij het in beeld brengen van het directe effect van schatkistbankieren door consolidatie van onderlinge

schulden buiten beschouwing gelaten. Gegeven dat 368 gemeenten een netto schuldpositie hebben, staan deze gemeenten over het totaal van hun bankrekeningen normaal rood. Het merendeel van de post *liquide middelen* verschrompelt dus bij het in mindering brengen van de saldi voor roodstand. Daarbij speelt nog een bijkomende aspect. Eind juni treedt een positieve piek op in het kasritme van gemeenten door de eenmalige afrekening van terug te ontvangen compensabele BTW uit het BTW compensatiefonds. Die uitbetaling door het rijk vindt maar een maal per jaar plaatsvindt. Er is uitgegaan van de cijfers eind juni waardoor het positieve saldo aan liquiditeiten onder de activa aan de debetzijde van de balans naar boven toe is vertekend.

Er wordt gesteld dat door aflossing op eigen schulden door gemeenten de EMU-schuld ook omlaag gaat al is het niet direct als gevolg van schatkistbankieren. Maar dat bedrag wordt wel in de schatting van de 3% als effect van het schatkistbankieren meegenomen. Zo wordt voor gemeenten in Tabel SMN-2 met de schatting voor de ondergrens € 5,9 miljard voor dit effect meegenomen.

Langlopende beleggingen (bij gemeenten € 3,2 miljard) die onder overgangsregeling voor bestaande beleggingen vallen, worden bij vrijval te zijner tijd sowieso gebruikt voor aflossing van langlopende schulden (of investeringen). De beleggingshorizon is hier juist op afgestemd. Dit effect heeft zowel direct als indirect dus niets te maken met schatkistbankieren.

Een groot deel van het overblijvende stuk van € 2,7 miljard bestaat niet, omdat is verzuimd bij post *liquide middelen* de roodstand die vervat is in de post *kortlopende schulden*, in mindering te brengen. Het dan nog overblijvende restant(-je) is slechts een indirect effect. Indien men indirecte effecten meeneemt, moeten wel alle indirecte effecten worden meegenomen. Bijvoorbeeld dat gemeenten met overtollige middelen, deze juist versneld gaan afbouwen door hogere uitgaven om maar niet te hoeven schatkistbankieren. Het gevolg is dan een hogere EMU-schuld.

Alles overziend

De hiervoor genoemde kritieken gelden ook voor de berekeningen van de bijdragen van gemeenschappelijke regelingen (provincies en waterschappen). Daarbij zal tussen gemeenschappelijke regelingen en de deelnemende gemeenten als gevolg van schatkistbankieren onderlinge verevening plaatsvinden om de lage rentevergoeding van de monopolist rijk te ontlopen. Al met al kan worden gezegd dat ook de nieuwe inschattingen van het rijk met een schatting tussen de € 19 miljard en € 23 miljard voor de verwachte bijdrage aan verlaging van de emu-schuld door schatkistbankieren veel te hoog is. Vanwege de vele methodische hiaten en onjuiste aannames is sprake van grote overdrijving. Dit nog los van het feit dat in die berekeningen zelf de reeds bestaande onderlinge schulden en de bedragen die niet voor schatkistbankieren in aanmerking komen niet in mindering zijn gebracht.

De € 8 miljard à € 9 miljard zoals aangegeven in orze reactie op de consultatie is dan ook nog steeds de meest reële inschatting. Daarin zat vervat een bedrag van € 2,1 miljard voor gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen. In die € 2,1 miljard is een bedrag van € 590 miljoen opgenomen voor de omvang van de daadwerkelijk overtollige middelen, zoals uit de CBS-gegevens over individuele gemeenten kan worden afgeleid. De overige 1,5 miljard zijn wat wij noemen treasury fricties. Een lichte roodstand is het voordeligst voor een gemeente en een gemeenschappelijke regeling met een netto-schuldpositie, maar het kan voorkomen dat bij een gemeente of gemeenschappelijke regeling tijdelijk toch een positief banksaldo ontstaat, doordat betalingen, ontvangsten en financiering niet altijd naadloos op elkaar aansluiten.

We zijn daarbij er van uitgegaan dat overtollige middelen bij gemeenschappelijke regelingen via de rekening courantpositie met gemeenten zullen worden verevend om de lage rentevergoeding van het rijk te ontlopen. Andere gedragseffecten zijn niet meegenomen. Wat dat laatste betreft: wij hebben bijvoorbeeld vernomen dat provincie Limburg zijn overtollige middelen gaat doorlenen aan de corporaties in de provincie. Bij gemeenten en gemeenschappelijke regelingen zullen ook dergelijke effecten optreden. Het betekent wel dat onze inschatting van een vermindering van de EMU-schuld met een bedrag tussen de € 8 miljard en € 9 miljard mogelijk aan de hoge kant is.

Vereniging Nederlandse Gemeenten
18 oktober 2012